

DIJAGNOSTIČKE I TERAPIJSKE USLUGE ZA PACIJENTE SA OSTEOPOROZOM U ZAVODU ZA FIZIKALNU MEDICINU I REHABILITACIJU „Dr MIROSLAV ZOTOVIĆ“

Vera Aksentić, Slavica Jandrić, Biljana Krčum, Sandra Grubiša-Vujasinović, Danijela Štrkić
Zavod za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju “Dr Miroslav Zotović“ Banjaluka, RS/BiH

Osteoporoza je hronična bolest kostiju koja dovodi do smanjenja koštane čvrstine i povećanog rizika za prelom. Predstavlja značajan medicinski, ekonomski i socijalni problem cijelog društva zbog masovnosti obolijevanja, porasta broja preloma koji vode u onesposobljenost i povećavaju stopu smrtnosti.

Liječenje osteoporoze i njenih posljedica je dugotrajno i zahtijeva znatna materijalna izdvajanja porodice i društva. Put pacijenta do konačne dijagnoze i liječenja često je dug i mukotrpan. Mnogi na tom putu ne istraju. Prevenciji ove podmukle, nijeme bolesti još uvijek ne posvećujemo potrebnu pažnju.

U Zavodu za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju „Dr Miroslav Zotović“ 2005. godine je osnovan **Kabinet za osteoporozu**. Djelokrug rada Kabineta je prevencija osteoporoze, rana dijagnoza, pravovremeno liječenje i rehabilitacija, edukacija pacijenata i psihološka podrška.

Osnovni princip rada u Kabinetu je multidisciplinarni timski rad u kome učestvuju fizijatar, reumatolog, endokrinolog, ortoped, ginekolog, spec.medicinske biohemije, medicinska sestra, fizioterapeut, radni terapeut, rendgen tehničar, psiholog, socijalni radnik i majstor ortotičar.

Kabinet za osteoporozu sa Kabinetom za fizikalnu medicinu, rehabilitaciju i reumatologiju i Odjeljenjem za liječenje i rehabilitaciju pacijenata sa reumatooidnim oboljenjima, posttraumatskim i postoperativnim stanjima uz korištenje balneofaktora čini funkcionalnu cjelinu što je značajan doprinos u liječenju i rehabilitaciji pacijenata.

U Kabinetu se pružaju usluge za pacijente iz Republike Srpske i regiona. Kabinet raspolaže kompletnom opremom za ranu dijagnozu osteoporoze i praćenje pacijenata. **Osteodenzitometar (DXA)** nove generacije omogućava standardno mjerenje koštane mineralne gustine (BMD g/cm²) centralnog i perifernog skeleta, a posjeduje i ortopedski i pedijatrijski softver. Do sada je urađeno 12.000 pregleda.

Savremeno opremljeni **biohemijski laboratorij** predstavlja značajnu podršku u dijagnostici i evaluaciji terapijskog odgovora. Osim rutinskih rade se specifične imunohemijske pretrage: biohemijski **markeri koštanog metabolizma u krvi (Osteocalcin i β crosslaps), paratireoidni hormon (PTH), vitamin D (25-OH).**

Značajna pomoć u svakodnevnom kliničkom radu je softver za praćenje pacijenata koji sadrži osnovne podatke o pacijentima, upitnik sa faktorima rizika za prelom, indeks tjelesne mase (BMI), DXA nalaz, specifične biohemijske i imunohemijske pretrage. Postoji i mogućnost izbora ciljane farmakološke terapije. U planiranom naučno-istraživačkom radu ovaj softver će nam biti neophodna podrška.

Pacijente u Kabinet za osteoporozu upućuju doktori porodične medicine i drugih specijalnosti. Nakon iscrpno uzete istorije bolesti, procjene faktora rizika za frakturu i kliničkog pregleda pacijent se upućuje na osteodenzitometriju (DXA). Odluka o prevenciji, liječenju ili drugim dijagnostičkim postupcima donosi se nakon sveukupne analize. Prije donošenja konačne odluke o protokolu za liječenje osteoporoze potrebno je uraditi kompletnu krvnu sliku, ureu, kreatinin, transaminaze, alkalnu fosfatazu, kalcijum i fosfor u krvi i 24-satnom urinu da se isključe sekundarni uzroci nastanka osteoporoze.

Određivanje markera koštane pregradnje može biti od značajne pomoći kod sumnje na sekundarnu osteoporozu (hiperparatireoidizam, hipertireoza, rana menopauza i dr.), za procjenu rizika za prelom, praćenje terapijskog odgovora i komplijanse pacijenata.

Određivanje statusa vitamina D je značajno prije početka ciljanog liječenja osteoporoze. Samo optimalna koncentracija vitamina D smanjuje rizik od preloma. Protokol u terapiji pacijenata sa osteoporozom koji smo usvojili podrazumijeva **farmakološku terapiju i program fizikalne terapije i rehabilitacije**. Provodi se specifični program vježbi i drugi modaliteti fizikalne terapije. Kao značajan segment terapije je **grupna i individualna psihološka podrška**.

Za terapijski uspjeh potrebna je saradnja pacijenata, privrženost i istrajnost u terapiji što podrazumijeva uzajamno povjerenje između pacijenata i članova tima, stručnost i vještinu u izboru terapije, edukacija pacijenata o prirodi oboljenja i posljedicama te o značaju terapije.

Sastavni dio programa rehabilitacije pacijenata sa osteoporozom su i **edukativni programi** koje provodimo u radnoj terapiji, a podrazumjevaju usvajanje novih posturalnih obrazaca, zaštitne položaje i prevenciju pada.

Značajnu pažnju, putem prigodnih brošura poklanjamo i edukaciji pacijenata o značaju pravilne ishrane, obimu i vrsti fizičkih aktivnosti u prevenciji i liječenju osteoporoze. Zadovoljstvo naših pacijenata siguran je pokazatelj da samo kroz sveobuhvatan pristup u prevenciji, dijagnostici i terapiji osteoporoze možemo poboljšati kvalitet života.